Till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Ert Dnr: 2026-06-25 LI2026/00742

Förslag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) enligt Konkurrensverkets förslag från rapport 2026:4

Sammanfattning

Stockholms stad avstyrker förslaget om tillägg i 3 kap. 5 § PBL, samtidigt som kontoret delar bedömningen att effektiv konkurrens inom dagligvaruhandeln är ett viktigt samhällsintresse och att tillgången till lämpliga butikslägen kan ha betydelse för konkurrensen. Stockholms stad anser att konkurrensaspekten redan omfattas av de allmänna intressen som ska beaktas i översiktsplaneringen. En särskild reglering för dagligvaruhandeln riskerar att skapa dubbelreglering och ge intryck av att konkurrensintresset ska prioriteras framför andra allmänna intressen.

Stockholms stad bedömer även att detaljerade frågor om specifika branschers marknadsförutsättningar och enskilda butikslägen inte är förenliga med översiktsplanens strategiska och långsiktiga karaktär. Sådana frågor bör i stället hanteras i den efterföljande planeringen, där hänsyn kan tas till aktuella och föränderliga marknadsförutsättningar.

Staden bedriver redan ett aktivt arbete för att beakta konkurrensaspekter inom dagligvaruhandeln, bland annat genom dialog med marknadens aktörer, analyser och identifiering av möjliga etableringslägen. Tillgången till lämpliga lokaler är central för konkurrensen, men nya etableringar behöver samtidigt vägas mot andra allmänna intressen, såsom bostadsförsörjning, trafik, miljö och utvecklingen av attraktiva lokala centrum.

Stockholms stad delar Konkurrensverkets bedömning att markanvisningar, när det är motiverat utifrån den lokala konkurrenssituationen och förenligt med stadens övriga mål och intressen, kan användas som ett verktyg för att främja konkurrensen. Det kan exempelvis ske genom direktanvisning.

Ställningstaganden

Stockholms stad avstyrker förslaget om tillägg i 3 kap. 5 § PBL. Stockholms stad delar Konkurrensverkets bedömning att en effektiv konkurrens inom dagligvaruhandeln är ett viktigt samhällsintresse

Stadshuset
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm

och att tillgången till lämpliga butikslägen kan ha betydelse för konkurrensen. Stockholms stad anser dock att detta syfte bör uppnås genom andra styrmedel än en ändring av plan- och bygglagen.

Förslaget om tillägg i 3 kap. 5 § PBL innebär en dubbelreglering och riskerar att skapa otydlighet, eftersom effektiv konkurrens redan är ett allmänt intresse enligt 2 kap. 3 § PBL och därmed alltid ska beaktas i framtagandet av en översiktsplan.

Genom att särskilt peka ut en specifik bransch, dagligvaruhandeln, finns en risk att konkurrensintresset uppfattas som särskilt prioriterat i förhållande till andra allmänna intressen. Konkurrensintresset bör istället utgöra en del av den samlade avvägningen mellan olika allmänna intressen. Behovet av ökad konkurrens måste kunna vägas mot exempelvis behov av bostäder samt trafik- och miljöaspekter.

Stockholms stad bedömer också att lagändringen inte är förenlig med översiktsplanens strategiska karaktär. Översiktsplanen är vägledande för kommunens övergripande och långsiktiga mark- och vattenanvändning. Detaljerade analyser av specifika branschers marknadsförutsättningar eller utpekande av enskilda butikslägen bör i första hand hanteras inom den efterföljande planeringen, där hänsyn bättre kan tas till förändrade och aktuella marknadsförutsättningar, snarare än på den strategiska översiktsplanenivån.

Stockholms stad delar bilden att det är viktigt att utveckla kunskapen inom den egna organisationen och involvera marknadens aktörer tidigare i stadsutvecklingsprocessen. Stockholms stad har sedan flera år bedrivit ett aktivt arbete för att beakta konkurrensaspekten inom dagligvaruhandeln. Frågor om handel, och särskilt livsmedelsetableringar, ingår i den strategiska planeringen och den rullande översiktsplaneringen. Arbetet omfattar bland annat löpande dialog och kunskapsutbyte med dagligvaruaktörer, branschorganisationer och fastighetsägare samt utveckling och spridning av geografiska data. Exempelvis har konkurrenssituationen i olika stadsdelar och tillgången till service analyserats. I det arbetet har staden samverkat med Konkurrensverket och andra relevanta aktörer.

Genom den löpande dialogen med marknadens aktörer och den kunskap som byggs upp inom staden kan behov, möjliga butikslägen och förutsättningar för etablering identifieras i ett tidigt skede. Detta ger goda förutsättningar att beakta konkurrensaspekter i planering och stadsutveckling och samtidigt väga dessa mot andra relevanta intressen, såsom trafik, miljö och bostadsförsörjning. Arbetssättet innebär att konkurrensfrågan kan hanteras inom ramen

för stadens befintliga planeringsprocesser och i samspel med stadens övriga mål och intressen.

Exempelvis visar utvecklingen i Stockholm att marknadens aktörer kan anpassa sina etableringsstrategier till olika typer av lägen. Genom anpassningar av affärsmodeller möjliggörs etablering i befintliga fastigheter i mer centrala och stadsintegrerade lägen. Det har lett till ökade konkurrensmöjligheter och till att andra allmänna intressen kan tillgodoses.

Stockholms stad delar Konkurrensverkets bedömning att markanvisningar, när det är motiverat utifrån den lokala konkurrenssituationen och förenligt med stadens övriga mål och intressen, kan användas som ett verktyg för att främja konkurrensen. Det kan exempelvis ske genom direktanvisning till aktörer som har förutsättningar att utmana befintliga dagligvaruaktörer i ett område.

Stockholm som ovan

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande